

P O R O Č I L O
O DELU IN FINANČNEM POSLOVANJU FIHO V
LETU 1999

K A Z A L O

I. U V O D	str. 3
II. PREGLED DEJAVNOSTI SVETA FIHO, KOMISIJ IN NADZORNEGA ODBORA	str. 5
1. Svet FIHO	str. 5
2. Dejavnost komisij FIHO za ocenjevanje in pripravo predlogov za razporeditev sredstev invalidskim in humanitarnim organizacijam	str. 9
3. Dejavnost komisije za pripravo aktov FIHO	str. 9
4. Dejavnost nadzornega odbora FIHO	str. 10
III. VIRI SREDSTEV ZA FINANCIRANJE DEJAVNOSTI FIHO	str. 11
IV. PREGLED RAZPOREDITVE SREDSTEV INVALIDSKIM IN HUMANITARNIM ORGANIZACIJAM V OBDOBJU 1998 -1999	str. 12
V. PREGLED RAZPOREDITVE SREDSTEV INVALIDSKIM IN HUMANITARNIM ORGANIZACIJAM V LETU 1999	str. 13
- TABELA I.	str. 14
- TABELA II.	str. 15
VI. IZVAJANJE DEJAVNOSTI INVALIDSKIH IN HUMANITARNIH ORGANIZACIJ V LETU 1999	str. 16
1. INVALIDSKE ORGANIZACIJE	str. 16
2. HUMANITARNE ORGANIZACIJE	str. 22
a) dobrotelne organizacije	str. 23
b) organizacije za samopomoč	str. 26

I. UVOD

Leto 1999 je bilo za delovanje Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij (v nadaljevanju FIHO) zelo pomembno. Državni zbor je dal soglasje k pravilom FIHO in k pravilniku o merilih in pogojih za uporabo sredstev FIHO. S tem soglasjem so bili izpolnjeni vsi pogoji za delovanje FIHO, ki so opredeljeni v zakonu o lastninskem preoblikovanju Loterije Slovenije in odloku o ustanovitvi FIHO.

Kljub sprejetim aktom pa se je svet FIHO pri izvajanju svoje dejavnosti srečeval s problemi, ki izvirajo iz neurejenega pravnega statusa invalidskih in humanitarnih organizacij. Ker to vprašanje ni ustrezno rešeno v zakonih s področja socialnega ter invalidskega varstva, je svet FIHO v pravilniku o merilih in pogojih za uporabo sredstev FIHO določil tudi nekatere pogoje in merila za razporeditev sredstev invalidskim in humanitarnim organizacijam, ki bi morali biti določeni z zakonom. Gre za pogoje, ki so vezani na ustrezno šifro dejavnosti društva, delovanje društva na celotnem območju države, financiranja njihove dejavnosti iz sredstev proračunov ter opredelitev – kaj so posebni socialni programi. Ker bodo navedena vprašanja ustrezno določena v zakonu o invalidskih organizacijah in zakonu o humanitarnih organizacijah, zakona pa sta še v zakonodajni proceduri, bo potrebno po sprejetju navedenih zakonov spremeniti oziroma dopolniti tudi pravilnik o merilih in pogojih za uporabo sredstev FIHO.

Odprta vprašanja, ki so povezana s statusom invalidskih in humanitarnih organizacij so bila tudi razlog, da je svet FIHO v 39. členu pravil FIHO zapisal, da se iz sredstev FIHO začasno (dokler ne bo sprejeta ustrezna zakonodaja) financira le tiste invalidske in humanitarne organizacije, ki so se iz sredstev Loterije Slovenije financirale do 8.3.1998, ko je bila ustanovljena FIHO. Ker zaradi navedenega določila niso mogle vložiti prošnje za dodelitev sredstev FIHO tudi nekatere organizacije, ki so sicer izpolnjevale pogoje, ki so določeni v pravilniku o merilih in pogojih za uporabo sredstev FIHO, je svet na predlog nadzornega odbora iz pravil FIHO črtal navedeni člen. K spremembi pravil je dal soglasje tudi Državni zbor RS.

Na podlagi izkušenj, ki jih je svet FIHO pridobil ob obravnavi vlog invalidskih in humanitarnih organizacij v letih 1998 in 1999 je svet sprejel tudi dopolnitve pravilnika o merilih in pogojih za uporabo sredstev fundacije v delu, ki ureja pogoje in merila za pridobitev sredstev FIHO. Državni zbor RS pa k spremembam pravilnika ni dal soglasja, zato ostaja pravilnik do nadaljnjega nespremenjen.

Kljub začetnim težavam, ki so bile pogojene s pomanjkljivo zakonodajo, nekaterimi nesoglasji med invalidskimi in humanitarnimi organizacijami zaradi delitve sredstev Loterije Slovenije v preteklem obdobju in različnimi pogledi na veljavni koncept delovanja civilne družbe na področju invalidskega varstva in humanitarnih organizacij, so člani sveta FIHO s svojim konstruktivnim sodelovanjem v komisijah in na sejah sveta presegli navedena odprta vprašanja in pri odločanju o posameznih predlogih za razporeditev sredstev FIHO dosegli visoko stopnjo soglasja. Da je temu tako se vidi na podlagi

udeležbe na sejah sveta, ki je bila v povprečju 85 %, predlagani sklepi pa so bili največkrat sprejeti soglasno. Z zadovoljstvom lahko ugotovimo, da je FIHO v letu 1999 upravičil svoj obstoj, to pa je tudi dobra popotnica za njegovo delo v prihodnje.

II. PREGLED DEJAVNOSTI SVETA FIHO, KOMISIJ IN NADZORNEGA ODBORA

1. Svet FIHO

Svet je imel v letu 1999 sedem rednih in eno izredno sejo, na katerih je obravnaval 31 točk dnevnega reda. Kot je bilo že uvodoma povedano, je bila udeležba na sejah sveta v poprečju 85 %. Na sejah je obravnaval in sprejemal naslednja pomembnejša gradiva.

1.1. Poročilo o delu in porabi sredstev FIHO v letu 1998

Poročilo zajema delovanje FIHO od njegove ustanovitve – to je od 9.3.1998 do 31.12.1998 in vsebuje podatke o delu sveta in njegovih organov, dejavnosti invalidskih in humanitarnih organizacij ter razporeditev sredstev FIHO invalidskim in humanitarnim organizacijam v letu 1998. Poročilo je bilo posredovano Državnemu zboru RS, Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve ter Uradu Vlade RS za invalide.

Ob izdaji soglasja k aktom FIHO, pa je Državni zbor sprejel še dodaten sklep, s katerim je svet FIHO zadolžil, da v roku 30 dni po razdelitvi sredstev invalidskim in humanitarnim organizacijam Državnemu zboru posreduje poročilo o subjektih, ki so prejeli finančna sredstva v letu 1999 in njihovi višini. Poročilo je bilo državnemu zboru posredovano v zahtevanem roku.

1.2. Razporeditev sredstev invalidskim in humanitarnim organizacijam v letu 1999

Na podlagi sprejetega finančnega načrta FIHO za leto 1999, v katerem so bila za financiranje dejavnosti in naložb invalidskim organizacijam namenjena sredstva v višini 1.560.000.000 sit ter humanitarnim organizacijam v višini 520.000.000 sit, je svet FIHO na predlog komisij za ocenjevanje in pripravo predlogov za razporeditev sredstev invalidskim in humanitarnim organizacijam sprejel sklep o razporeditvi sredstev v letu 1999. Pregled razporejenih sredstev je prikazan v nadaljevanju poročila.

1.3. Odgovor na pobudo Ustavnega sodišča RS o oceni ustavnosti in zakonitosti 39. člena pravil FIHO

Ustavno sodišče RS je na pobudo YHD – Društva za teorijo in kulturo hendikepa pričelo s postopkom ocene ustavnosti in zakonitosti 39. člena pravil FIHO in pozvalo FIHO, da podrobneje obrazloži razloge, ki so narekovali sprejetje spornega člena. Odgovor na pobudo ocene ustavnosti navedenega člena je bil posredovan Ustavnemu sodišču RS v zahtevanem

roku. Ustavno sodišče je pobudo YHD – Društva za teorijo in kulturo hendikepa zavrglo, ker je izpodbijano poročilo med postopkom ocene ustavnosti prenehalo veljati.

1.4. Preoblikovanje Loterije Slovenije v delniško družbo

Na podlagi zakona o lastninskem preoblikovanju Loterije Slovenije se je navedena družbena organizacija preoblikovala v delniško družbo z znanimi lastniki. Ker je FIHO 40 % lastnik delnic novonastale delniške družbe, je svet FIHO imenoval v nadzorni svet delniške družbe dva svoja člana. Poleg tega je za skupščino delničarjev pripravil spremenjen predlog razdelitve dobička Loterije Slovenije v letih 1993 – 1998. Skupščina delničarjev je razporedila dobiček Loterije Slovenije tako, da je FIHO prejel dividende v višini 377.290.106 sit in od navedenega zneska 44.000.000 sit sredstev za nakup poslovnih prostorov FIHO.

1.5. Srednjeročne naloge FIHO

Delovna skupina, ki jo je na predlog direktorja imenoval svet FIHO je pripravila predlog srednjeročnih nalog FIHO, ki vsebujejo prednostne naloge, ki naj bi jih svet realiziral v tem mandatnem obdobju. V srednjeročnem programu so zajete naslednje prednostne naloge:

- Izdelava primerjalnega pregleda programov dejavnosti invalidskih in humanitarnih organizacij, ki se financirajo iz sredstev FIHO s programi, ki se financirajo iz Republiškega proračuna in sredstev zavarovalnic. Cilj naloge je bolj jasno določiti, katere socialne programe naj se v bodoče financira iz sredstev FIHO, da se financiranje programov ne bo podvajalo.
- Izdelava objektivnih meril in standardov za financiranje dejavnosti invalidskih in humanitarnih organizacij za financiranje socialnih programov, kritja stroškov delovanja teh organizacij in njihovih naložb.
- Opredelitev družbeno sprejemljivega nivoja zagotavljanja sredstev FIHO za posamezne uporabnike, da bodo vse socialne skupine uporabnikov sredstev FIHO v približno enakem položaju.
- Izdelava sistema internega strokovnega in finančnega nadzora nad porabo sredstev FIHO.
- Izdelava modela evalvacije socialnih programov, ki se financirajo iz sredstev FIHO in to z vidika ocene ekonomskih in socialnih učinkov porabljenih sredstev.
- Uskladitev aktov FIHO z zakonom o invalidskih organizacijah in zakonom o humanitarnih organizacijah.

Svet FIHO je srednjeročni program prednostnih nalog sprejel soglasno.

1.6. Potrditev finančnega načrta FIHO za leto 2000 in sprejem sklepa o izvedbi javnega razpisa za razporeditev sredstev v letu 2000

Na podlagi ocene priliva sredstev od klasičnih iger na srečo (Loterija Slovenije, Športna loterija) ter posebnih iger na srečo (igralnice) in na podlagi ocene prenosa nerazporejenih sredstev iz preteklega leta v leto 2000, je svet FIHO sprejel finančni načrt za leto 2000 v višini 2.225.000.000 sit. Planirana sredstva se razporedijo tako, da se:

- 1.620.000.000 sit nameni za invalidske organizacije in
- 540.000.000 sit nameni za humanitarne organizacije

Svet je sprejel tudi besedilo javnega razpisa za razporeditev sredstev FIHO v letu 2000, ki je bilo objavljeno v Uradnem listu RS.

1.7. Priprava strategije klasičnih iger na srečo

Zaradi neugodnih posledic podeljevanja novih koncesij za prirejanje klasičnih iger na srečo na dohodek obeh fundacij ter neenakopravnega položaja prirediteljev klasičnih iger na srečo, sta FIHO in Fundacija za financiranje športnih organizacij posredovali Uradu za nadzor prirejanja iger na srečo pobudo za pripravo strategije klasičnih iger na srečo. Urad je pobudo sprejel ter imenoval delovno skupino za pripravo strategije. Svet FIHO je v navedeno skupino imenoval svojega predstavnika. Ob predvidevanjih Urada za nadzor prirejanja iger na srečo (ki je prevzel tehnično izvedbo priprave strategije) bo gradivo pripravljeno do 30. junija 2000. Predvidevamo, da bo Vlada RS strategijo obravnavala in sprejela še v letošnjem letu.

1.8. Pregled porabe sredstev invalidskih in humanitarnih organizacij

Komisija za ocenjevanje in pripravo predlogov za razporeditev sredstev FIHO invalidskim organizacijam je obiskala vse invalidske organizacije, ki so v letu 1998 in 1999 prejele sredstva FIHO, se seznanila z izvajanjem njihovih programov ter pregledala ali se sredstva FIHO uporabljajo v skladu z veljavnim pravilnikom ter sklepi sveta. Komisija je ugotovila, da so invalidske organizacije odobrena sredstva koristila v skladu s sklepi sveta FIHO in da s pridobivanjem dodatnih sredstev iz proračuna, lastne gospodarske dejavnosti, donacijami in prostovoljnimi delom zagotavljajo realizacijo njihovih programov dejavnosti v letu 1999. Pri treh invalidskih organizacijah je ugotovila, da za planirane naložbe še nimajo ustrezne dokumentacije, zato tem organizacijam ni odobrila izplačila sredstev dokler strokovni službi FIHO niso predložile zahtevane dokumentacije.

Komisija za ocenjevanje in pripravo predlogov za razporeditev sredstev humanitarnim organizacijam je obiskala tiste dobrodelne organizacije in organizacije za samopomoč, ki so v letu 1999 prejele od FIHO več kot 10.000.000 sit.

Komisija je ugotovila, da so humanitarne organizacije z dodeljenimi sredstvi skrbno gospodarile. Največ sredstev so namenile za izvajanje socialnih programov, manj pa za izvajanje dejavnosti (materialni stroški, honorarji, plače itd.) ter naložbeno dejavnost. Humanitarne organizacije s svojimi programi posegajo na tista področja dejavnosti, kjer država ni prisotna z dejavnostjo javnih služb. Pri tem pa komisija ugotavlja, da niso dovolj razmejene pristojnosti med državnimi organi, njihovimi službami in humanitarnimi organizacijami. V posameznih primerih nekatere humanitarne organizacije izvajajo celo naloge, ki so v pristojnosti zdravstvenih ustanov.

Nekatere humanitarne organizacije (predvsem društva bolnikov) nimajo ustreznih prostorov za svoje delovanje, zato gostujejo v prostorih zdravstvenih ustanov. Večino strokovnega dela pa opravljajo s prostovoljnim delom različnih strokovnjakov.

1.9. Program dela strokovne službe FIHO in sveta v letu 2000

V programu dela za leto 2000 so opredeljene tiste naloge strokovne službe in sveta FIHO, ki so določene z zakonskimi predpisi in akti FIHO, opredeljujejo pa pristojnosti FIHO pri razporeditvi sredstev invalidskim in humanitarnim organizacijam. Program dela vsebuje tudi naloge, ki so opredeljene v sprejetih srednjeročnih nalogah FIHO.

1.10. Druge pomembnejše naloge, ki jih je svet FIHO obravnaval v letu 1999

Poleg nalog, ki so navedene v točkah od 1-9 je svet FIHO sprejel tudi naslednje sklepe:

- Na podlagi tolmačenja Ministrstva za finance je sprejel ugotovitveni sklep, da FIHO v postopku razporeditve sredstev invalidskim in humanitarnim organizacijam ni dolžan uporabljati zakona o javnih naročilih.
- Sprejet je bil sklep, da se invalidskim in humanitarnim organizacijam (ki so v letu 1998 prejemale sredstva Loterije Slovenije) od 1.1.1999 dalje izplačuje mesečne akontacije v višini 1/12 zneska iz leta 1998 dokler svet FIHO ne bo razporedil sredstev za leto 1999.
- Svet je obravnaval ugovore Društva invalidski forum Slovenije in Sklada SILVA na razporeditev sredstev FIHO za leto 1999 in oba ugovora zavrnil kot neutemeljena. Enako je zavrnil vlogo Društva paralizikov Slovenije za dodelitev sredstev v letu 1999.
- Upravnemu sodišču RS je bil poslan odgovor na tožbo Kluba invalidnih študentov Ljubljana zoper sklep o zavrnitvi njihove vloge za dodelitev sredstev FIHO v letu 1999.
- Svet FIHO je potrdil vsebino obrazca FIHO 3 – Poročilo o finančno izvedenih letnih delovnih programih invalidskih in humanitarnih organizacij iz sredstev FIHO za leto 1999.
- Svet FIHO je sprejel sklep o nakupu poslovnih prostorov v Ljubljani Stegne 21 c.

2. Dejavnost komisij FIHO za ocenjevanje in pripravo predlogov za razporeditev sredstev invalidskim in humanitarnim organizacijam

Obe komisiji je imenoval svet FIHO z namenom, da v skladu s pravilnikom o merilih in pogojih za uporabo sredstev FIHO svetu posredujeta v razpravo in odločanje strokovno oblikovane in utemeljene predloge za dodelitev sredstev invalidskim in humanitarnim organizacijam, mesečno odločata o razporeditvi sredstev invalidskim in humanitarnim organizacijam v okviru odobrene vsote za tekoče leto (na podlagi mesečnih prilivov sredstev iz naslova iger na srečo), izvajata strokovni nadzor nad porabo sredstev in obravnavata pisne vloge za dodelitev sredstev s strani posameznih organizacij.

Komisiji sta imeli v letu 1999 vsaka po 12 sej, na katerih sta po postopku, ki je določen v pravilniku pripravili predloge za razporeditev sredstev FIHO v letu 1999, mesečno sta odločali o razporeditvi sredstev za dejavnost in naložbe invalidskih in humanitarnih organizacij in izvajali druge naloge, ki so v njuni pristojnosti. Komisija za razporeditev sredstev humanitarnim organizacijam pa je v postopku priprave predlogov za razporeditev sredstev FIHO v letu 1999 s predstavniki dobrodelnih organizacij sklicala še posebni usklajevalni sestanek, na katerem je tem organizacijam predstavila svoj predlog za razporeditev sredstev. Obe komisiji sta obiskali invalidske oziroma humanitarne organizacije in preverili ali se sredstva FIHO uporabljajo za namene, za katere so jim bila odobrena.

3. Dejavnost komisije za pripravo aktov FIHO

Svet je imenoval komisijo z namenom, da pripravlja predloge sprememb in dopolnitev aktov FIHO, spremlja zakone in druge predpise, ki se nanašajo na dejavnost FIHO in k tem aktom pripravlja svoja mnenja oziroma pripombe.

Komisija je imela v letu 1999 8 sej, na katerih je pripravila predlog sprememb in dopolnitev pravil FIHO (črtanje 39. člena) in pripravila predlog sprememb ter dopolnitev pravilnika o merilih in pogojih za uporabo sredstev FIHO (sprememba 8., 9. in 11. člena pravilnika, ki ureja pogoje in merila za pridobitev sredstev FIHO). Komisija je obravnavala tudi razloge zaradi katerih Državni zbor RS ni dal soglasja k spremembam pravilnika in ocenila, da zavrnitev sprememb pravilnika najbolj prizadene tiste organizacije, ki so bile v Državnem zboru RS proti predlaganim spremembam pravilnika.

Komisija je pripravila odgovor Ustavnemu sodišču, ki je sprejel pobudo za oceno ustavnosti in zakonitosti 39. člena pravil FIHO, pripravila odgovor Upravnemu sodišču na tožbo Kluba invalidnih študentov. Pripravila in svetu FIHO je posredovala v potrditev obrazec FIHO 3 – Poročilo o finančno izvedenih letnih delovnih programih invalidskih in humanitarnih organizacij.

4. Dejavnost nadzornega odbora

Nadzorni odbor je svet FIHO imenoval z nalogo, da nadzira uresničevanje sklepov sveta in njegovih komisij, porabo sredstev FIHO ter njegovo bilanco. O svojih ugotovitvah in predlogih nadzorni odbor poroča svetu.

Nadzorni odbor je pričel s svojim delom januarja 1999. V lanskem letu je imel štiri seje, na katerih je obravnaval ugovore osmih invalidskih oz. humanitarnih organizacij na zapisnik o odpiranju vlog za razporeditev sredstev FIHO v letu 1999. Po proučitvi ugovorov jih je šest zavrnil kot neutemeljene, komisiji za akte FIHO pa je predlagal, da prične s postopkom sprememb pravil FIHO (črtanje 39. člena) ter sprememb pravilnika o merilih in pogojih za uporabo sredstev FIHO.

Nadzorni odbor je obravnaval tudi poročilo o delu in porabi sredstev FIHO od 9.3. do 31.12.1998 ter bilanco uspeha za navedeno časovno obdobje. Oba dokumenta je s predlaganimi dopolnili posredoval v sprejem svetu FIHO.

III. VIRI SREDSTEV ZA FINANCIRANJE DEJAVNOSTI FIHO

Z Zakonom o igrah na srečo (Uradni list RS št.: 27 z dne 19.5.1995) so določeni viri za financiranje dejavnosti FIHO. Sredstva za financiranje dejavnosti invalidskih in humanitarnih organizacij se pridobivajo iz naslednjih virov:

- Iz sredstev za dodeljene koncesije za trajno prirejanje klasičnih iger na srečo, ki jih izvajata Loterija Slovenije d.d. in Športna loterija Slovenije. Višina sredstev je odvisna od vrste iger ter znaša 80 % oz. 20 % od posamezne igre.
- Iz sredstev občasnih klasičnih iger na srečo, ki jih prirejajo društva in neprofitne humanitarne organizacije. Prireditelji teh iger morajo iz dohodka doseženega s prodajo srečk (zmanjšanega za izplačane dobitke), plačati 5% sredstev iz ustvarjenega dobička.
- Iz sredstev dodeljene koncesije za prirejanje posebnih iger na srečo. Igralnice iz ustvarjenega dohodka od iger na srečo vplačujejo 2 % sredstev.
- Iz dohodka Loterije Slovenije d.d. na podlagi 40 % lastništva delnic (dividende).

V letu 1999 je FIHO iz naslova klasičnih in posebnih iger na srečo ter dividend prejel naslednja sredstva:

- Loterija Slovenije d.d.	1.609.894.581,26 sit
- Športna loterija Slovenije	132.025.114,95 sit
- igralnice	49.907.026,64 sit
- druge pravne osebe (društva)	147.856,00 sit
- Loterija Slovenije d.d. (dividende)	377.290.106,88 sit

S K U P A J

2.169.264.685,73 sit

Iz podatkov je razvidno, da je FIHO leta 1999 prejel od Loterije Slovenije d.d. skupno 91 % sredstev, od vseh drugih prirediteljev iger na srečo pa 9 % sredstev.

IV. PREGLED RAZPOREDITVE SREDSTEV INVALIDSKIM IN HUMANITARNIM ORGANIZACIJAM V OBDOBJU 1995 – 1999

Do leta 1998 je sredstva za izvajanje programov invalidskih in humanitarnih organizacij razdeljeval Loterijski svet, ki ga je imenovala Skupščina Republike Slovenije, deloval pa je pri Loteriji Slovenije. Sredstva od iger na srečo so se navedenim organizacijam razdeljevala na osnovi pravilnika o razporejanju loterijskih sredstev za socialno – humanitarne in športne dejavnosti na posamezne organizacije, ki ga je na podlagi takrat veljavnega zakona o igrah na srečo sprejel loterijski svet.

V tem obdobju so bila invalidskim in humanitarnim organizacijam sredstva razdeljena v naslednji višini:

leto	invalidske organizacije	humanitarne organizacije	S K U P A J
1995	1.230.053.928	135.277.818	1.355.331.746
1996	1.358.302.170	153.700.325	1.512.002.495
1997	1.485.264.988	160.108.909	1.645.373.897
1998	1.500.733.810	172.626.279	1.673.360.089
1999	1.507.655.295	525.839.202	2.033.494.497

Iz podatkov je razvidno, da je bilo od leta 1995 do 1998 razmerje med razdeljenimi sredstvi invalidskim in humanitarnim organizacijam 89 : 11. V letu 1999 pa se je na podlagi novega pravilnika o merilih in pogojih za uporabo sredstev FIHO to razmerje bistveno spremenilo in znaša 75 : 25.

V preteklem obdobju se je tudi spremenilo število in notranja struktura invalidskih in humanitarnih organizacij, ki so prejemale sredstva od iger na srečo.

leto	število invalid. organizacij	število humanitarnih org.	S K U P A J
1995	10	23	33
1996	10	22	32
1997	11	26	37
1998	14	31	45
1999	16	28	44

Z izjemo leta 1996 in 1999 je v preteklih letih naraščalo število organizacij, ki so prejemale sredstva od dohodka iger na srečo, medtem, ko so v tem obdobju razpoložljiva sredstva realno ostala nespremenjena, z izjemo leta 1999, ko so se sredstva povečala zaradi izplačil dividend Loterije Slovenije d.d. V preteklem obdobju pa se je spreminjalo razmerje med številom invalidskih in humanitarnih organizacij. Nekatere humanitarne organizacije so pridobile šifro dejavnosti invalidskih organizacij, zato so bile pri razdelitvi sredstev od iger na srečo razvrščene v skupino invalidskih organizacij.

V. PREGLED RAZPOREDITVE SREDSTEV INVALIDSKIM IN HUMANITARNIM ORGANIZACIJAM V LETU 1999

Ker je svet FIHO v mesecu maju 1999 sprejel poročilo o razporeditvi sredstev invalidskim in humanitarnim organizacijam v letu 1999 in ga posredoval Državnemu zboru RS, Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve in Uradu Vlade RS za invalide, v tem poglavju posredujemo le pregled realiziranih dejavnosti in naložb invalidskih organizacij v letu 1999 (tabela I) in pregled realiziranih dejavnosti in naložb humanitarnih organizacij v letu 1999 (tabela II).

Državni zbor RS je dne 21.10.1999 soglašal, da se črta 39. člen pravil FIHO, ki je določal, da so do sredstev FIHO upravičene tiste organizacije, ki so se iz sredstev Loterije Slovenije financirale do 8.3.1998. Z ukinitvijo navedenega člena so pridobile možnost financiranja iz sredstev FIHO tudi društva, ki so se na javni razpis prvič prijavila v letu 1999. Svet FIHO je na 18. seji dne 15.11.1999 na predlog komisije za ocenjevanje in pripravo predlogov za razporeditev sredstev humanitarnim organizacijam sprostil rezervirana sredstva društvu Hospic v višini 23.500.000 sit, YHD – Društvu za teorijo in kulturo hendikepa je iz nerazporejenih sredstev odobril 400.000 sit, Društvu bolnikov z osteoporozo pa je odobril 938.000 sit.

Komisija je organizacijam za samopomoč dodatno odobrila nerazporejena sredstva – prenešana sredstva FIHO iz leta 1998 v višini 2.927.773 sit.

V skladu s 14. členom pravilnika o merilih in pogojih za uporabo sredstev FIHO, komisija za ocenjevanje in pripravo predlogov za razporeditev sredstev FIHO Zvezi društev vojnih invalidov Slovenije ni sprostila odobrenih sredstev za naložbe v višini 32.000.000 sit, ker navedena organizacija ni predložila dokumentacije o nakupu poslovnih prostorov. Nerazporejena sredstva so se prenesla v leto 2000.

VI. IZVAJANJE DEJAVNOSTI INVALIDSKIH IN HUMANITARNIH ORGANIZACIJ V LETU 1999

Invalidske in humanitarne organizacije so na podlagi 23. člena pravilnika o merilih in pogojih za uporabo sredstev FIHO dolžne posredovati letno poročilo o delu in porabi sredstev FIHO v preteklem letu. V ta namen je komisija za akte pripravila obrazec: »Finančno poročilo o izvedenih letnih delovnih programih invalidskih in humanitarnih organizacij iz sredstev FIHO za leto 1999. Obrazec je pripravljen tako, da je iz njega razvidna poraba sredstev FIHO:

- za programe in storitve na državni in lokalni ravni
- za stroške delovanja organizacij na državni in lokalni ravni
- za naložbe v osnovna sredstva in njihovo vzdrževanje na državni in lokalni ravni in
- pregled izvedenih programov invalidskih in humanitarnih organizacij na državni ter lokalni ravni.

Vse invalidske in humanitarne organizacije, ki so v letu 1999 prejele sredstva FIHO, so v predpisanem roku posredovale letna poročila.

1. INVALIDSKE ORGANIZACIJE

Invalidske organizacije imajo v slovenskem prostoru že dolgoletno tradicijo. Najstarejša med njimi – Zveza slepih in slabovidnih Slovenije bo letos praznovala 80 – letnico delovanja. Invalidi ustanavljajo svoja društva z namenom, da si medsebojno pomagajo, se družijo, organizirajo različne interesne dejavnosti in zadovoljujejo tiste specifične potrebe, ki jih potrebujejo zaradi posledic obolenj, poškodb, itd., država pa teh potreb ne zagotavlja skozi delovanje javnih služb.

Invalidske organizacije so organizirane različno. Nekatere delujejo le na državnem nivoju, večina ima svoja društva ustanovljena tudi na regionalnem nivoju, nekatera pa delujejo tudi na lokalni ravni. Način njihovega organiziranja in delovanja je odvisen od števila članstva, vrste invalidnosti, predvsem pa od načina in obsega izvajanja storitev za svoje članstvo. Invalidi se vključujejo v svoja društva glede na vrsto obolenj, invalidnosti ter okoliščin, ki so vplivale na nastanek invalidnosti (invalidnost od rojstva, poškodbe pri delu ali ob nesrečah, poškodbe med vojno ali kot posledica vojne).

Iz letnih poročil invalidskih organizacij so dobro razvidne vse specifike njihovega delovanja na državnem in lokalnem nivoju.

- **Zveza slepih in slabovidnih Slovenije** je na državni ravni izvedla 28 programov in to s področja izobraževanja ter usposabljanja slepih in slabovidnih otrok, mladine in odraslih oseb, nudila denarne pomoči socialno ogroženim članom ter izvajala programe ohranjanja zdravja. Izvajala je informativno in založniško dejavnost v Braillovi pisavi in zvočni

tehniki (izdelava in izposoja strokovne literature v Braillovi pisavi, računalniškem izpisu in zvočni tehniki, izdajanje zvočnih časopisov in časopisov v Braillovi pisavi, itd.). Zveza je usposabljala prostovoljce za spremljanje slepih oseb, nabavljala in razdeljevala tehnične pripomočke za slepe. Izvajala pa je tudi programe dejavnosti s področja športa in kulture. Na lokalni ravni pa so regijska društva izvajala programe opismenovanja odraslih oseb v Braillovi pisavi in računalniško opismenjevanje, nudila pomoč kasneje oslepelim odraslim osebam, zagotavljala socialno in drugo pomoč slepim in slabovidnim osebam, usposabljala slepe osebe za gospodinjska in ročna dela, ozaveščala javnost o potrebah slepih oseb, organizirala tečaje iz mobilnosti ter orientacije ter organizirala športne, kulturne in rekreativne dejavnosti.

Iz sredstev, ki jih je Zveza slepih in slabovidnih Slovenije prejela za naložbe, je zveza dokončala adaptacijo svojih poslovnih prostorov v Ljubljani, v objektu Okroglo pri Kranju je financirala zamenjavo strehe ter popravilo fasade. Na lokalnem nivoju pa so bila sredstva porabljena za investicijsko vzdrževanje poslovnih prostorov v petih regijskih društvi.

- **Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije** je na državni ravni izvedla 19 programov. Med najpomembnejšimi velja omeniti organiziranje tečajev znakovnega jezika, ki jih je za člane društva in druge gluhe osebe izvajalo 17 strokovnjakov, ki imajo opravljen izpit za tolmača znakovnega jezika. Društvo je omogočilo svojim članom pravno pomoč pri uveljavljanju njihovih pravic – zagovorništvo, za svoje člane je organiziralo različne oblike izobraževanja in usposabljanja, za starše gluhih in naglušnih otrok je organizirala posvetovalnice, v katerih so strokovnjaki usposabljali starše za delo s svojimi gluhi ali naglušnimi otroki. Za odrasle gluhe osebe je društvo organiziralo seminar na temo »kako naj postavim svojo profesionalno in življenjsko pot v prihodnje?«. Med pomembnejšimi programi je potrebno omeniti program ohranjanja zdravja, ki ga društvo izvaja v svojih objektih. Društvo pa je nudilo tudi materialno pomoč ogroženim posameznikom. Na področju informativne dejavnosti je društvo izdajalo glasilo »iz sveta tišine« ter RTV program »prisluhlimo tišini«. Društvo je bilo zelo uspešno tudi na področju športne dejavnosti.

Zveza društev gluhih in naglušnih je sredstva za naložbe uporabila za odkup hiše v Kranjski gori, ki jo bo uporabljala za izobraževalno dejavnost ter ohranjanje zdravja svojih članov. Sredstva, ki jih je prejela za investicije na lokalni ravni pa je namenila za dograditev poslovnih prostorov Društva gluhih in naglušnih Ljubljana.

- **Društvo distrofikov Slovenije** je na državni ravni izvedlo 13 programov. Zaradi povečanih življenjskih stroškov (kot posledica težke invalidnosti) so 110 članom odobrili denarno pomoč – kompenziranje invalidnosti, organizirali usposabljanje članov za čimbolj enakopravno vključevanje v širšo socialno okolje. V njihovem domu Dva topola v Izoli pa so organizirali in izvajali rehabilitacijske programe in programe ohranjanja zdravja. Veliko pozornost pa so namenjali informativni in založniški dejavnosti.

Posameznim članom so omogočili nakup nujno potrebnih tehničnih in delovnih pripomočkov, za svoje člane pa so organizirali tudi prevoze s prilagojenimi kombiji. Aktivni so bili tudi na področju športne in kulturne dejavnosti.

Odobrena sredstva za naložbe je društvo porabilo za nadaljevanje investicije v domu Dva topola, nakup dveh prilagojenih kombijev in za nakup poslovnih prostorov za enoto društva v Mariboru.

- **Zveza paraplegikov Slovenije** je na državni ravni izvedla 12 programov. Precej sredstev so namenili za dodelitev socialnih pomoči članom, ki so se znašli v denarni stiski. Sredstva so jim dodelili za nakup kurjave, obleke in ozimnice. Posameznim članom so denarno pomagali pri nakupu ortopedskih pripomočkov ter adaptaciji stanovanj, redno pa so obiskovali obolele člane na njihovem domu in bolnišnicah. V okviru programa usposabljanja za aktivno življenje in delo so članom nudili strokovno pomoč pri dodatnem izobraževanju in usposabljanju za delo po končani zdravstveni rehabilitaciji ter z delodajalci urejali odprta vprašanja, ki so bila povezana z zaposlitvijo njihovih članov. V okviru programa ohranjanja zdravja so organizirali prevoze članov na zdravstvene preglede, pošiljali svoje člane na obnovitveno rehabilitacijo v zdravilišča in svoje počitniške objekte. V okviru izobraževalnega programa so mladim članom nudili pomoč pri njihovem šolanju, študentom nudili organiziran prevoz na študijske in druge obveznosti. Z Vlado RS pa so se dogovorili o organiziranju mreže šole na daljavo za najtežje prizadete študente in dijake. Njihov strokovni delavec arhitekt je izdelal načrte za odpravljanje arhitekturnih ovir za 44 njihovih članov – paraplegikov in tetraplegikov. Društvo je bilo aktivno tudi na področju športne ter interesne dejavnosti.

Zveza paraplegikov je odobrena sredstva za naložbe namenila za plačilo stroškov pripravljalnih del za izgradnjo doma paraplegikov Piran.

- **Združenje multiple skleroze Slovenije** je na državni ravni izvedlo 11 programov. Svojim članom je zagotavljalo različne oblike socialnih pomoči, zagotavljalo pravno pomoč – zagovorništvo. Svojim članom je društvo omogočalo obnovitveno rehabilitacijo v termah Topolščica in v okviru navedenega programa organiziralo predavanje na temo ohranjanja zdravja v domačem okolju. Posameznikom in skupinam so nudili pomoč pri pridobivanju znanj, ki jih potrebujejo za zaposlitev, posameznim članom pa so dodelili denarno pomoč za nakup nujno potrebnih tehničnih pripomočkov. Za svoje člane so organizirali prevoze s prilagojenimi kombiji na obnovitveno rehabilitacijo, aktivno pa so vključili v programe odpravljanja arhitekturnih ovir. Društvo je bilo aktivno na športnem področju, saj s to obliko dejavnosti invalidi krepijo preostale fizične sposobnosti in spodbujajo zdrav način življenja.

Združenje multiple skleroze je odobrene sredstva za naložbe namenilo za dograditev centra multiple skleroze v Ankaranu ter za vzdrževanje apartmajev v Atomskih toplicah v Podčetrtku.

- **SOŽITJE Zveza društev za pomoč duševno prizadetim Slovenije** je na državni ravni izvedlo 12 programov. Sožitje že vrsto let namenja osrednjo pozornost izobraževanju in usposabljanju družin z duševno prizadetim otrokom. Različni strokovnjaki so izvajali programe v organiziranih skupinah ter individualno. Seminarske oblike predavanj so povezane z aktivnim preživljanjem prostega časa v zdraviliščih. Podobne programe usposabljanja za aktivno življenje in delo je Sožitje izvajalo tudi za odrasle prizadete osebe. Veliko pozornost so namenili izdajanju različne strokovne literature kot so revija Naš zbornik in Priročnik za starše. S prevozom s kombiji je društvo dnevno omogočalo 230-im prizadetim otrokom obiskovanje šol, zavodov in drugih institucij. Kot druge invalidske organizacije je tudi Sožitje veliko pozornost namenjalo športni in kulturni dejavnosti ter organiziranju različnih interesnih dejavnosti.

Sožitje je odobrena sredstva za naložbe porabilo za nakup šestih kombijev ter opremljanje poslovnih prostorov.

- **Zveza delovnih invalidov Slovenije** je na državni ravni izvedla 12 programov. Težišče njihove dejavnosti je bilo usmerjeno na področje socialne dejavnosti. Organizirali so strokovno usposabljanje prostovoljcev za nudenje pomoči na domu tistim socialno ogroženim članom, ki so tovrstne pomoči najbolj potrebni. V okviru programa ohranjanje zdravja so članom omogočili bivanje in koriščenje zdravstvenih storitev v zdraviliščih. V zdravilišču Topolščica in Šmarjeških toplicah so organizirali 10 dnevno obnovitveno rehabilitacijo oseb s oškodbami lokomotorne sistema in drugih poškodb, kot posledice nesreč ali obolenj. V skladu z njihovim pravilnikom so odobraval socialno ogroženim članom denarno pomoč. Z mesečnimi obvestili pa so člane seznanjali z dejavnostjo zveze, posredovali različne napotke pri uveljavljanju pravic delovnih invalidov in jih seznanjali z novostmi na področju invalidskega varstva. V okviru sprejetega socialnega programa so usposobili 104 prostovoljce za delo z družinami, v katerih živijo težko prizadete invalidne osebe. Lani se je v 15 športnih panogah pomerilo preko 2900 delovnih invalidov. V ustvarjalnih delavnicah in terapevtskih skupinah so se delovni invalidi usposabljali za različna ročna dela.

Zveza delovnih invalidov je odobrena sredstva za naložbe porabila za nakup pisarniške opreme in osebnega avta za potrebe zveze, za vzdrževanje počitniških objektov v termah Čatež in Radencih ter za nakup poslovnih prostorov Društva invalidov Vrhnika.

- **SONČEK - Zveza društev za cerebralno paralizo Slovenije** je na državni ravni realizirala 11 programov. Težišče njihove dejavnosti je bilo usmerjeno v izvajanje programov pomoči invalidov, ki prebivajo v

stanovanjskih skupinah (osebna nega in spremljanje, pomoč pri vsakodnevnih opravilih, usposabljanje za samostojno življenje in delo, organizirano koriščenje prostega časa, itd.). Z organiziranim prevozom s prilagojenimi kombiji pa so invalidom omogočili dostop do delovnih mest, izobraževalnih in drugih ustanov. Z izdajanjem revije PET so njihove člane seznanjali z aktualnimi problemi s področja invalidskega varstva, ozaveščali člane o njihovih pravicah, seznanjali pa so jih tudi z delovanjem zveze ter območnih društev. Z delovanjem kulturnih skupin so med invalidi spodbujali kulturno in umetniško ustvarjalnost (ples, glasba, drama).

Zveza društev za cerebralno paralizo je odobrena sredstva za naložbe porabila za nakup prostorov Centra SONČEK Ptuj in za dograditev Centra SONČEK Elerji pri Ankaranu.

- **Zveza društev invalidov vojn Slovenije** je na državni ravni izvedla 11 programov. Njihova osrednja dejavnost je bila namenjena izvajanju različnih socialnih programov, ki so v funkciji usposabljanja invalidov za aktivno življenje in delo, društvo je zagotavljalo članom denarno pomoč kot kompenzacijo za njihovo invalidnost. V lastnih počitniških objektih in toplicah je društvo omogočilo svojim članom obnovitveno rehabilitacijo. Z izobraževalnimi programi so usposabljali članstvo za delo z invalidi na terenu, precej pozornosti pa so namenili tudi informativni dejavnosti ter seznanjanju javnosti o problemih, s katerimi se srečujejo njihovi člani. Posameznim članom so omogočili nakup tehničnih pripomočkov. Aktivni pa so bili tudi na področju športne, kulturne in interesne dejavnosti.

Odobrena sredstva za naložbe so porabili za nakup opreme v njihovem domu na Korenskem sedlu, stanovanja v Nerezirah, za adaptacijo poslovnih prostorov zveze v Ljubljani in za nakup opreme v poslovnih prostorih njihovih društev.

- **Zveza društev vojnih invalidov Slovenije** je na državni ravni izvedla 4 programe. Na tej ravni je organizirala izobraževanje svojih članov in poverjenikov za izvajanje socialnih programov na lokalni ravni, spremljala zakonodajo ter izvajanje politike invalidskega varstva v republiki, vse ostale programe pa je izvajala v občinah, kjer prebivajo njihovi člani. Zaradi starostne strukture članstva so programi društva naravnani izrazito socialno-varstveno, saj svojim članom zagotavljajo denarno pomoč, obiskujejo jih na domovih in v bolnišnicah, nudijo pomoč pri nastanitvah v domovih upokojencev, organizirajo zdraviliško zdravljenje v toplicah ter nudijo pomoč pri drugih zdravstveno svetovalnih storitvah. Velik poudarek dajejo športno-rekreativni ter interesni dejavnosti.
- **Zveza za šport invalidov Slovenije** je na državni ravni realizirala 17 različnih mednarodnih in republiških športnih tekmovanj ter prireditev. Gluhi športniki so tekmovali na 14 zimskih svetovnih igrah gluhih, slepi in

slabovidni so nastopali na evropskem prvenstvu v keglanju, invalidi s cerebralno paralizo so se udeležili evropskega prvenstva v namiznem tenisu, lažje in zmerno prizadeti invalidi so nastopali na poletnih svetovnih igrah specialne olimpijade, gluhi so se udeležili evropskega prvenstva v streljanju, slepi in slabovidni invalidi so tekmovali na evropskem prvenstvu v šahu ter evropskem prvenstvu v galbolu, paraplegiki so nastopali na evropskem prvenstvu v košarki na vozičkih itd. Poleg navedenih svetovnih in evropskih prvenstev je zveza za šport organizirala 31 državnih prvenstev, itd.

Odobrena sredstva za naložbe je Zveza za šport invalidov porabila za nakup športne opreme.

- **Društvo laringektomiranih Slovenije** je na državni ravni izvedlo 7 programov. Društvo je svojo aktivnost usmerjalo v ustanavljanje in vzdrževanje mreže sekcij in ustanavljanje območnih društev. Svoje člane in poverjenike je društvo usposabljal za pomoč svojim članom na terenu. S programom »naučimo se govoriti« in programom »izboljšanje kvalitete življenje oseb po odstranitvi grla« so se invalidi ob pomoči strokovnjakov učili različnih tehnik nadomestnega govora, navajali na skupinsko delo, spodbujali samozavest in razreševali probleme na osebni ter družinski nivoju. S programom »skupaj je lažje« so spodbujali invalide in njihove družinske člane za aktivno življenje v širšem socialnem okolju, organizirali so izlete in medsebojna srečanja, vse s ciljem, da se prepreči socialna izključenost invalidov. V ta namen so izvajali tudi različne oblike rehabilitacije in fizične aktivnosti. Z izdajanjem mesečnika OBVESTILO in brošur so informirali članstvo o delu društva ter aktualnih dogodkih na področju zdravstva in socialnega varstva.

Odobrena sredstva za naložbe je društvo porabilo za nakup svojih poslovnih prostorov.

- **Zveza invalidskih društev ILCO Slovenije** je na državni ravni izvedla 9 programov. Zveza je izvajala različne oblike rehabilitacije in samopomoči. S strokovnjaki (zdravniki, pravniki) so izvajali programe svetovanja invalidom in njihovim družinskim članom (kako živeti s STOMO, kaj lahko narediš sam za čim bolj kvalitetno življenje), izvajali so program zagovorništva, nudili socialno pomoč ogroženim posameznikom, organizirali različna strokovna srečanja, dejavni pa so bili tudi na mednarodnem področju. S programom »klub svojcev« so pomagali svojcem, da so lažje sprejemali svojca po operaciji. Z navedenim programom so jih seznanjali kako sprejeti novo situacijo v družini, jih naučili elemente samoorganiziranosti in samopomoči.

Odobrena sredstva za naložbe so porabili za nakup poslovnih prostorov v Ljubljani ter nakup pisarniške opreme.

- **Društvo za ankilozirajoči spondilitis Slovenije** je na državni ravni izvedlo 7 programov. S programom usposabljanja za aktivno življenje in delo (ki so ga izvajali zdravstveni delavci) so invalidi pridobili osnovna znanja o naravi bolezni, seznanjeni so bili, kako preprečevati napredovanje obolenja in kako živeti z boleznijo ter njenimi posledicami. V program rehabilitacije (ki zajema redne tedenske vaje v bazenih in telovadnicah) so bili zajeti vsi člani društva. S programom ohranjanja zdravja so 200 socialno ogroženim članom omogočili 14-dnevno bivanje v toplicah. Z izdajanjem internih glasil ter zloženek so člane seznanjali z naravo revmatskih obolenj in njihovih posledicah na organizem. S športnimi in rekreativnimi aktivnostmi so ohranjevali zdravje tistih članov, ki jim bolezen še ni povzročila nepopravljive telesne okvare.

Odobrena sredstva za naložbe je društvo porabilo za nakup poslovnih prostorov in pisarniške opreme.

- **Društvo invalidski forum Slovenije** je posredovalo poročilo o njihovem delu v letu 1999 iz katerega je razvidno, da je v njihovo društvo vključeno 155 invalidov. Njihova dejavnost ni usmerjena v individualno reševanje socialnih in drugih problemov invalidov, ampak kot invalidski forum opozarjajo državne organe in širšo javnost na neustrezen socialni položaj invalidov v družbi, neustrezno zakonsko urejanje invalidskega vrstva, neustrezno organiziranost civilne družbe na področju invalidskega varstva, opozarjajo pa tudi na neupravičene socialne razlike med posameznimi skupinami invalidov itd.
- **Združenje invalidov FORUM Slovenije** je na državni ravni organiziralo dve predavanji s področja družbenega položaja invalidov v Sloveniji. Organiziralo je tudi novoletno srečanje v Ljubljani, na katerega so bili povabljeni člani foruma in strokovna javnost. Forum je organiziral tudi dve odmevni medijski akciji za zaščito in preprečevanje invalidnosti ob napadih NATA na Jugoslavijo.

2. HUMANITARNE ORGANIZACIJE

Humanitarne organizacije so v slovenskem prostoru prepoznavne kot društva, ki jih ustanavljajo posamezniki ali verske skupnosti z namenom, da bi reševale socialne stiske, težave in potrebe posameznih skupin prebivalstva. Glede na vsebino delovanja pa zakon o socialnem varstvu deli humanitarne organizacije na dobrodelne organizacije, ki jih ustanavljajo posamezniki ali verske skupnosti z namenom, da nudijo pomoč pri reševanju socialnih stisk ogroženih skupin ljudi ali posameznikov. Te organizacije svoje programe dejavnosti oblikujejo tudi glede na poslanstvo, ki ga opravljajo in socialno strukturo prosilcev za razne vrste pomoči.

V drugo skupino humanitarnih organizacij sodijo organizacije za samopomoč. Te organizacije ustanavljajo posamezniki z namenom, da bi v njih skupno reševali socialne potrebe svojih članov.

Glede na navedeno vsebinsko razdelitev obeh skupin humanitarnih organizacij (ki pa imajo isto šifro dejavnosti) je svet FIHO na osnovi predloga komisije za ocenjevanje in pripravo predlogov za razporeditev sredstev humanitarnim organizacijam na 14. seji dne 12.4.1999 odločil, da sodi v skupino dobrotelnih organizacij 10 društev, v skupino organizacij za samopomoč pa 18 društev.

Za razliko od invalidskih organizacij, ki svoje programe v celoti financirajo iz sredstev FIHO (razen redkih izjem) dobrotelne organizacije in organizacije za samopomoč pridobivajo sredstva za izvajanje svojih programov tudi od drugih plačnikov (iz sredstev proračuna, zavarovalnic, donatorjev, itd.). Zaradi navedenih razlogov so v poročilu o dejavnosti dobrotelnih roganizacij in organizacij za samopomoč opisani le tisti programi teh organizacij, ki so se v letu 1999 financirali iz sredstev FIHO.

a) DOBRODELNE ORGANIZACIJE

- **Slovenska KARITAS** je na državni ravni izvedla 6 socialnih programov, na lokalni ravni pa 4 programe. Materialno pomoč v prehrani, oblačilih, stanovanjski opremi in drugo je prejelo preko 600 družin, neposredno pomoč na domu ali župniji (materialna pomoč zaradi stroškov zdravljenja, pomoč na domu, vključevanje bolnih ali starejših v družbo) je prejelo 9000 oseb, 400 brezdomcev je prejelo prehrano, prenočišče ter nujne higienske storitve, 5000 otrok iz socialno ogroženih družin pa je prejelo različne socialne storitve, kot so plačilo nabave šolskih potrebščin, svetovalne storitve in zagovorništvo. Beguncem in azilantom je bila nudena materialna pomoč ter pomoč pri vključevanju v pristojne državne institucije. Osebam s težavami v medosebnih odnosih je bilo omogočeno zakonsko, družinsko in življenjsko svetovanje. Navedene socialne storitve je izvajalo 160 strokovnjakov – prostovoljcev.

Na lokalnem nivoju so škofijske karitas izvajale nekatere specifične socialne programe kot so socialna pomoč otrokom iz ogroženih družin, dnevno varstvo otrok z motnjami v razvoju, pomoč mladim invalidom – predvsem slepim, izposojanje ortopedskih pripomočkov, itd.

- **Gorska reševalna služba pri Planinski zvezi Slovenije** je na državni ravni organizirala različne preventivne dejavnosti (dan varstva pred snežnimi plazovi, preizkus delovanja radijskih zvez in opreme) izvajala reševanje planincev v gorah in poizvedovanje za izginulimi gorniki. Največ sredstev pa je namenila za nakup tehnične in sanitetne opreme, ki je potrebna za reševanje v gorah.

- **Rdeči križ Slovenije** je na državni ravni izvedel 7 programov. V letovišču Debeli rtič je omogočil brezplačno letovanje 526 otrokom iz socialno ogroženih družin, 42.000 socialno ogroženim posameznikom je razdelil pakete prehrabnih artiklov, higienskih pripomočkov, oblačil in stanovanjske opreme. Za mentorje – prostovoljce, ki delajo z mladimi na osnovnih in srednjih šolah je organiziral dva tridnevna seminarja, organiziral seminar za mladinske voditelje za delo v območnih združenjih RK, organiziral je mednarodni tabor RK, katerega se je udeležilo 40 mladih iz evropskih držav. Za mlade člane RK pa je organiziral 6 taborov, ki jih je poimenoval »tabor mladih za zdravje in mir«.

Odobrena sredstva za naložbe je RKS porabil za nadaljevanje izgradnje letovišča Debeli rtič v Ankaranu.

- **Zveza slovenskih društev za boj proti raku** je na državni ravni izvedla 7 programov. V višjih razredih osnovnih šol je izvedla zelo odmevno akcijo »ne prižgi prvič cigarete«. Z izdajo brošur plakatov in drugih oblik informiranja je najširšo slovensko javnost opozarjala na škodljivost nepravilne prehrane, kot pomembnega vzročnega faktorja za oboletost za rakom. V sodelovanju z zdravniki in drugimi strokovnjaki je izvedla različne oblike izobraževanja rizičnih skupin prebivalstva o preventivni dejavnosti ter zgodnjem odkrivanju raka. Za zdravnike in predavatelje zdravstvene vzgoje je organizirala seminar na temo »rak pri moških«. Seminarja se je udeležilo 100 slušateljev.

- **OZARA Nacionalno združenje za kakovost življenja** je na državni in lokalni ravni izvedlo 4 programe. Za osebe z dolgotrajnimi psihosocialnimi težavami in za osebe v duševni stiski je v dnevni centrih nudilo različne oblike pomoči. V navedene programe je bilo vključenih 317 oseb. Osebe z dolgotrajnimi psihosocialnimi težavami pa društvo vključuje v stanovanjske skupine, ki opravljajo tri temeljne funkcije: bivanje – namestitev, socialno rehabilitacijo in delovno terapijo. Tretja oblika dejavnosti društva je bilo ustanavljanje mreže klubov svojcev oseb, ki imajo dolgotrajne psihosocialne težave ali so v duševni stiski. V teh klubih se svojci združujejo z namenom, da si medsebojno pomagajo, se seznanjajo z naravo duševnih obolenj in njenih posledic na zakon in družino, itd. V nacionalno mrežo klubov prostovoljcev za pomoč osebam v duševni stiski je bilo vključeno 45 strokovnjakov prostovoljcev, njihove storitve pa je koristilo 750 oseb.

Odobrena sredstva za naložbe je društvo porabilo za nakup opreme poslovnih prostorov ter adaptacijska dela v objektih stanovanjskih skupin in dnevnih centrov.

- **Slovensko združenje za duševno zdravje ŠENT** je na državni ravni izvedlo 6 programov. Izvajalo je različne izobraževalne programe za pomoč in samopomoč ljudem v stiski, organiziralo je skupine za

samopomoč v katere je vključevalo osebe z dolgotrajnimi težavami v duševnem zdravju. Lani je društvo prejelo od države posestvo »RAZORI«, na katerem želijo organizirati socialno-delovno-terapevtski center. V center bodo postopoma vključevali osebe s težavami v duševnem zdravju. Zaradi pomanjkanja sredstev pa njihov program še ni v celoti zaživel. Društvo je lani veliko pozornosti namenjalo informativni in založniški dejavnosti, saj je izdalo več zloženek in drugih informativnih gradiv ter strokovne literature. S programom zagovorništva je društvo nudilo pravno pomoč njihovim varovancem pri uveljavljanju zakonskih pravic in jih zastopalo pred državnimi organi. Na lokalnem nivoju pa je imelo društvo v večjih regijskih centrih organizirano 5 dnevnih centrov za pomoč osebam s težavami v duševnem zdravju.

Odobrena sredstva za naložbe je društvo porabilo za adaptacijo posestva »RAZORI«, za adaptacijo in nakup opreme dnevnih centrov in poslovnih prostorov društva.

- **Gerontološko društvo Slovenije** je financiralo projekt »priprava na upokojitev«. Za strokovnjake, ki delajo s starejšimi občani je organiziralo seminar, na katerem jih je seznanilo z metodami dela za navedeno populacijo. Društvo pa je izdalo tudi zloženko z navodili svojcem, kako ravnati z dementnim bolnikom in kako pri tem ohraniti lastno zdravje.
- **Evangeličanska humanitarna organizacija – EHO Podpornica** je na državni ravni izvedla 4 programe. Starejšim osebam, invalidom in bolnikom je nudila mobilno pomoč na domu (prehrana, higiena, nega bolnih, urejanje pravnih in materialnih zadev posameznika, čiščenje bivalnih prostorov). Tovrstno pomoč je prejemale 300 starejših občanov, 60 bolnikov in 13 invalidov. EHO Podpornica je nudila tudi strokovno pomoč mladim v stiski, socialno ogroženim osebam je nudila denarno pomoč. Organizirala je posvetovanje o pomoči zasvojenim osebam ter organizirala različne oblike rekreativne dejavnosti.

Odobrena sredstva za naložbe je EHO Podpornica namenila za nakup osebnega avtomobila, ki je namenjen za izvajanje nege in pomoči na domu.

- **Društvo za pomoč osebam z govornimi motnjami Vilko Mazi** je na državni ravni izvedlo 10 programov. Težišče njihovega dela je bilo v usposabljanju njihovih uporabnikov storitev za samostojno življenje in delo ter premagovanje ovir, ki jih povzročata motnja govora. S predavanji, socialnimi igrami, dramatizacijskimi vajami itd. so strokovnjaki pri uporabnikih njihovih storitev odpravljali stare – neučinkovite načine vedenja, razvijali znanja in spretnosti za učinkovito razreševanje vsakodnevnih situacij, ki vplivajo na motnje govora. Z nastopi v dramskih in lutkovnih skupinah so odpravljali motnje govora pri otrocih. Veliko pozornosti so namenili medsebojnemu druženju, premagovanju strahu

pred javnimi nastopi, organizirali tečaje retorike in literarne večere. Z izdajanjem zloženek in druge strokovne literature so seznanjali širšo javnost o problemih, s katerimi se srečujejo osebe z motnjami govora.

- **Slovensko društvo HOSPIC** je na državni ravni izvedlo 7 programov. Društvo si je v svojih programih dejavnosti zadalo zahtevno nalogo vzpostaviti v 15 večjih mestih mrežo centrov HOSPIC, v katerih bi izvajali programe, ki so povezani z lastno predstavo o življenju in smrti, detabuizirali strah pred smrtjo ter nudili individualno pomoč svojcem umrlih. V ta namen je društvo že organiziralo skupine za samopomoč in organiziralo strokovna predavanja na temo »odnos do smrti in žalovanja«. Za zdravstvene delavce je organiziralo seminar z naslovom »Odnos zdravstvenega osebja do umirajočih bolnikov in njihovih svojcev«. Pričeli so z zbiranjem prostovoljcev za delo z umirajočimi in njihovimi svojci ter za prvo skupino pripravili strokovno usposabljanje.

Odobrena sredstva za naložbe so porabili za nakup opreme v prostorih njihovih društev.

b) ORGANIZACIJE ZA SAMOPOMOČ

- **Društvo onkoloških bolnikov Slovenije** je izvajalo različne programe, ki so povezani s celovito rehabilitacijo žensk z rakom na dojki (individualno svetovanje, organiziranje seminarjev, druženje, organiziranje pohoda na Triglav). Za ženske z rakom na dojki in njihove svojce so organizirali srečanje v Cankarjevem domu, katerega se je udeležilo 800 oseb. Društvo je sofinanciralo izdajo revije »Okno«. Programe društva so izvajali strokovnjaki iz Onkološkega inštituta Ljubljana in prostovoljci.
- **Zveza društev ledvičnih bolnikov Slovenije** je v termah Čatež organizirala poletno srečanje ledvičnih bolnikov iz vse Slovenije. Njihovi predstavniki so se udeležili zimskih športnih iger bolnikov s transplantacijo ledvic v Moeni v Italiji ter letnih svetovnih iger v Budimpešti. Društvo je financiralo tudi izdajanje časopisa »Dializni glasnik«. Na lokalni ravni so društva ledvičnih bolnikov izvajala različne socialno humanitarne dejavnosti (medsebojno srečanje bolnikov, predavanja o zdravem načinu življenja bolnikov, nudila denarno pomoč socialno ogroženim, itd.).
- **Društvo psoriatikov Slovenije** je dodeljevalo denarno pomoč socialno ogroženim bolnikom z luskavico, izvajalo delovno terapijo in fizioterapijo, usposabljal prostovoljce za delo z bolniki ter organiziralo različne oblike druženja članov društva.
- **Društvo hemofilikov Slovenije** je socialno ogroženim članom sofinanciralo stroške prevozov v šolo ali na delo, mladim članom zagotavljalo štipendije za študij na srednjih in visokih šolah. Za člane društva so organizirali težaj o samozdravljenju s samoterapijo. Socialna delavka je obiskala vse člane-bolnike na njihovem domu in ugotavljala

dejanski socialni položaj družine, v kateri živijo njihovi člani. Zbrani podatki bodo društvu v pomoč pri izdelavi programa pomoči socialno ogroženim članom. Društvo je nadaljevalo z dopolnjevanjem nacionalnega registra bolnikov – hemofilikov. S sredstvi FIHO pa so tudi financirali glasilo »Koncentrat«.

- **Društvo phenilketonurikov – PKU Slovenije** je članom nudilo denarno pomoč za nakup dietne prehrane. Obolelim otrokom je društvo omogočilo letovanje na Debelem Rtiču. Ob tem jih je seznanilo z naravo njihovega obolenja in načinom prehranjevanja z dietno prehrano. Društvo je omogočilo tudi prevod in tiskanje knjige »Živeti s phenilketonurijo«, trem družinam pa je omogočilo srečanje družin iz evropskih držav v Španiji.
- **Zveza društev diabetikov Slovenije – SLODA** je lani ustanovila center za edukacijo in rekreacijo diabetikov na Otočcu. Ob svetovnem dnevu sladkorne bolezni je društvo organiziralo republiško proslavo v Škofji Loki, na kateri je bilo preko 300 udeležencev. V Lendavi so organizirali 4. športno rekreativno srečanje članov, na katerem se je zbralo preko 700 članov bolnikov. Na sejmu »Narava – zdravje« so strokovnjaki obiskovalcem merili krvni sladkor, jih seznanjali s posledicami sladkorne bolezni in preprečevanjem obolenja, delili pa so jim tudi njihove knjižice in zloženke. Na 84. osnovnih in srednjih šolah so organizirali tekmovanje o znanju s področja sladkorne bolezni. Tekmovanja se je udeležilo preko 2000 učencev in dijakov.
- **Društvo Liga proti epilepsiji Slovenije** je organiziralo v Cankarjevem domu javno tribuno z naslovom »Mati z epilepsijo«. Z javno tribuno so želeli seznaniti najširšo javnost s posledicami epilepsije na nosečnost in posledično tudi na otroka. Njihove člane bolnike in družinske člane so na predavanjih seznanjali z novostmi pri zdravljenju epilepsije in načinu življenja s to boleznijo. Za otroke in mladostnike in njihove starše so organizirali svetovalni telefon »EPITEL«, na katerem so strokovnjaki odgovarjali na zastavljena vprašanja. Na lokalni ravni pa so oblikovali skupine za samopomoč bolnikom z epilepsijo.
- **Zveza koronarnih društev in klubov Slovenije** je organizirala strokovno usposabljanje prostovoljcev za delo s koronarnimi bolniki (fizioterapevti, študenti medicine, medicinske sestre). Na sejmu »Narava zdravje«, so obiskovalce seznanjali z vsebino in učinki rehabilitacije koronarnih bolnikov ter načini preprečevanja koronarnih obolenj. Društvom na lokalni ravni so nudili strokovno pomoč pri izobraževanju njihovega članstva o pomenu zdravega prehranjevanja na preprečevanje koronarnih obolenj.
- **Zveza društev upokojencev Slovenije** je izvedla raziskavo o potrebah starejših oseb po pomoči na domu. V raziskavo je bilo zajeto 4300 starejših oseb iz 11 občin. V prostorih društev upokojencev so tedensko

izvajali svetovanje o reševanju osebnih in družinskih problemov starostnikov v domačem okolju, organizirali so usposabljanje mentorjev za izvajanje programov na športno rekreativnem in kulturnem področju. V športna in rekreativna tekmovanja ter skupinska letovanja je bilo vključeno preko 50.000 upokojencev.

- **Slovensko društvo za celiakijo** je izdajalo glasilo, v katerem je člane društva, distributerje prehrabnih izdelkov in širšo javnost seznanjalo o nujnosti nabave artiklov brez glutenskih sestavin, ki jih potrebujejo njihovi člani za prehranjevanje. Društvo je svoje člane seznanjalo z novostmi zdravljenja celiakije in oskrbe s prehrano na mednarodni ravni. Organiziralo je družabna srečanja, na katerih so se bolniki seznanjali, kako živeti z navedeno boleznijo, organiziralo pa je tudi različne športne igre in druge oblike družabništva.
- **Društvo pljučnih bolnikov Slovenije** je za bolnike s kronično boleznijo dihal organiziralo skozi vse leto respiratorno fizioterapijo (dihalne vaje). Društvo je izdalo več različnih brošur s področja svoje dejavnosti in jih posredovalo šolam ter zdravstvenim domovom. Iz sredstev FIHO društvo že tretje leto financira raziskavo »komunikacija s pljučnim rakom« (vsako leto zbolijo v Sloveniji za pljučnim rakom 1000 oseb). Na sejmu »Narava, zdravje« je društvo predstavilo svoje programe in obiskovalcem delilo propagandno gradivo. Društvo izdaja tudi glasilo »Zdrav dih za navdih«.
- **Društvo bolnikov s krvnimi boleznimi** je z različnimi oblikami samoizobraževanja svoje člane seznanjalo z boleznijo, načini zdravljenja, preprečevanju zapletov pri zdravljenju in načini ohranjanja zdravja. Bolnike, ki so bili predvideni za zdravljenje v tujini, je društvo seznanjalo z njihovimi pravicami do zdravljenja, postopki napotitve v tujino in jim po potrebi organiziralo tudi spremljevalca. Socialno ogroženim članom-bolnikom so nudili denarno pomoč, štipendije za šolanje, nudili pomoč pri usposabljanju za drugo delo ter pri napotitvi na klimatsko zdravljenje. Njihova dejavnost je tudi rekreacija in druženje.
- **Društvo bolnikov s cerebrovaskularno boleznijo** je v okviru programa »Premagovanje socialnih stisk in ovir bolnikov«, ki so preboleli možgansko kap, organiziralo različne oblike obnovitvene rehabilitacije v zdraviliščih, nudilo socialno pomoč ogroženim posameznikom, razvijalo samopomoč in medsebojno pomoč članom in njihovim svojcem. V okviru programa »Zdrave življenjske navade« so strokovnjaki za člane društva in njihove sorodnike dvakrat mesečno organizirali svetovalnico, v kateri so jih seznanjali z načini preprečevanja obolevnosti ter invalidnosti. V ta namen so izdali tudi knjigo »Vse o možganski kapi« ter zloženko o pripomočkih za odpravo motenj govora. Društvo je lani nadaljevalo z akcijo širjenja klubov bolnikov po možganski kapi na lokalni ravni.

- **Društvo bolnikov s parkinsonizmom TREPETLIKA** je organiziralo za svoje člane izobraževalne delavnice, na katerih so jih strokovnjaki seznanjali z načini prehranjevanja, higijene, oblačenja in razgibavanja. Skupaj je bilo na delavnicah prisotnih 180 bolnikov in njihovih svojcev. Društvo je organiziralo tudi svetovanje po telefonu. Dvakrat mesečno se bolniki lahko po telefonu pogovorijo z nevrologom in medicinsko sestro o težavah, ki so povezane z njihovo boleznijo. Najbolj zanimiva vprašanja in odgovore društvo objavlja v glasilu »Trepetlika«.

- **Društvo srčnih bolnikov s spodbujevalnikom Slovenije.** V okviru programa »Šola zdravega življenja« je društvo organiziralo za svoje člane različne oblike obnovitvene rehabilitacije (telovadba, namizni tenis, sprehodi) z namenom preprečevanja napredovanja bolezni ter krepitve srca in ožilja. Podobne programe društvo organizira tudi v zdraviliščih in na morju. Na predavanjih so strokovnjaki člane seznanjali o načinu življenja z boleznijo ter načinih zdravega prehranjevanja. Društvo je izdajalo tudi zloženko z naslovom »Navodila za vsakodnevno rabo«.

- **Zveza društev mobiliziranih Slovencev v nemško vojsko** je v okviru zdravstvenega preventivnega programa organizirala za svoje člane predavanje, kako si v starosti sami pomagamo pri premagovanju gibalnih težav, ki so nastale kot posledica pridobljenih ran. Petim članom so omogočili letovanje v zdraviliščih.

- **YHD – Društvo za teorijo in kulturo hendikepa** je lani prejelo sredstva FIHO za delovanje društva, medtem ko so se njihovi programi neodvisnega življenja hendikepiranih oseb (zagotavljanja asistenc) financirali s sredstvi Republiškega zavoda za zaposlovanja skozi programe javnih del. Društvo je lani organiziralo asistenso 27 invalidnim osebam.

- **Društvo bolnikov z osteoporozo** je v okviru izobraževalnega programa svoje člane seznanjalo z načini zdravega življenja bolnikov z osteoporozo, zdravi prehrani, dosežkih na področju zdravljenja osteoporoze doma in v tujini ter kako odkrivati in preprečevati začetek nastajanja te bolezni.

Organizacije za samopomoč so odobrena sredstva za naložbe (ki so v skupni masi sredstev predstavljala manj kot 10 %) porabile za nakup pisarniške opreme, razen v primeru Zveze društev upokojencev Slovenije, ki je sredstva namenila za vzdrževanje počitniškega doma v Rogaški Slatini.

Poročilo pripravil:

Direktor FIHO
Franc DOLENC